

ירושלים, כ"ב אדר תשנ"ט

10 מרץ 1999

חוזר מס' ח-06 - 1968

לכבוד

התאגידים הבנקאיים

הנדון: יחס הון מזערי

(ניהול בנקאי תקין, הוראה מס' 311)

מבוא

1. (א) בהוראה הנ"ל נקבע כי תאגיד בנקאי יקיים יחס הון מזערי בשיעור 8%. בסעיף 2 לאותה הוראה, נאמר כי: "הנושא של הלימות הונם של תאגידים בנקאיים הנו נדבך חשוב במערכת השמירה על יציבותם של התאגידים... מודגש כי קיום יחס ההון המזערי כנדרש על פי הוראה זו, אין לראותו כיחס אופטימלי ויש לצפות לכך כי רוב התאגידים הבנקאיים יקיימו יחס גבוה יותר".
- מבדיקות שעשינו לאחרונה, עולה כי התאגידים הבנקאיים בישראל, מקיימים בפועל יחס הון נמוך בהשוואה לבנקים בארצות הברית ואירופה.
- (ב) לאור הניסיון שנצבר נוצר הצורך בתיקונים נוספים בהוראה.
- (ג) לאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות, תיקנתי את ההוראה כדלהלן:

התיקונים להוראה

2. בסעיף 5(א) (יחס הון מזערי), במקום 8%, יבוא: "9%".

דברי הסבר:

- (א) לאחרונה גברו הסיכונים הבנקאיים והפיננסיים ובכללם סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכוני תפעול, סיכונים משפטיים וכד'. זאת, בין היתר בשל ההאטה בפעילות הכלכלית במשק, והתנודתיות הגבוהה בשערי מטבע חוץ.
- התנודתיות כאמור, עלולה לגרום לשינויים ביחס ההון של התאגידים הבנקאיים, בגלל שיערוך נכסים ובגלל הפסדי אשראי אפשריים (על רקע משקלו הגבוה של האשראי במטבע חוץ).
- (ב) בסיכום דיוני ההתייעצות של משלחת קרן המטבע הבינלאומית, שקוימו בסוף השנה שחלפה, נאמר כי רמת התנודתיות ההולכת ועולה בשווקים הפיננסיים ושל מחירי נכסים ומשקלו הגבוה של האשראי במטבע חוץ או הצמוד למטבע חוץ, מחייבים פיקוח מוגבר ואולי אף ביצוע צעדים נוספים כגון העלאת דרישות הלימות ההון המינימלית, דרישה להפרשות גדולות יותר ועידוד בנקים להגביל תשלומי דיבידנדים.

(ג) על פי המלצות וועדת בזל, על התאגידים הבנקאיים להקצות הון כנגד סיכוני שוק וזאת החל מיום 1 בינואר 1999. בישראל טרם יושמו המלצות אלו וזאת בניגוד לרשויות פיקוח רבות בעולם שכבר יישמו את ההמלצות.
לאור האמור לעיל נדרש מהתאגידים הבנקאיים לקיים בכל עת יחס הון של 9% לפחות, כאשר היחס בין הון ראשוני לבין הון משני לא השתנה.

3. בנספח ב' (שקלול הנכסים המאזניים לפי דרגות סיכון):

- (א) סעיף 1(א) (5), נערך מחדש, כמפורט בהוראה.
דברי הסבר - להבהרה
- (ב) סעיף 1(ג) (2) הוחלף, כמפורט בהוראה.
- (ג) בסעיף 2 (הגדרות) אחרי הגדרת "הלוואה לדיור" נוספה הגדרת "חברת ביטוח מוכרת".
דברי הסבר:
בהוראה לפני תיקונה נקבע כי הלוואות לדיור העומדות בתנאים מסויימים, תשוקלנה ב-50% לצורך יחס הון מזערי.
בתיקון להוראה נקבע כי שקלול של 50% יינתן גם להלוואות לדיור שבטחו על ידי חברת ביטוח למשכנתאות וזאת בהתקיים תנאים מסויימים.
כמו כן נקבעו קריטריונים לחברות ביטוח מוכרות למשכנתאות והובהר כי ההקלה בשקלול תינתן רק להלוואות לדיור (כהגדרתן בסעיף 2 לנספח ב') שבטחו על ידי חברת ביטוח מוכרת העומדת בקריטריונים המפורטים בהוראה. כמו כן מובהר כי על התאגיד הבנקאי לוודא עמידת חברת הביטוח המוכרת בקריטריונים אלה. התיקון נועד לאפשר לבנק להפחית סיכונים וגם כדי לאפשר מתן הלוואות בשיעור גבוה יותר לסקטורים דוגמת זוגות צעירים הנזקקים למימון גבוה יותר לשם רכישת דירה.
- (ד) בסעיף 2 (הגדרות), בהגדרת "בנקים בינלאומיים מיוחדים", נוסף בנק EBRD.
דברי הסבר:
לפי המלצות ועדת בזל ה-EBRD נוסף לרשימת הבנקים הבינלאומיים המיוחדים.

4. בנספח ג' (מקדמי המרה לאשראי של סעיפים חוץ מאזניים):

- (א) בסעיף 1 (סיווג לפי מקדמי המרה לאשראי):
- (1) פסקאות (א)-(ג) יסומנו (ב)-(ד), פסקה (ד) תסומן (ו) ופסקה (ה) תסומן (א).
 - (2) בסוף פסקה (ג) יבוא: "ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות, כאשר הדירה נמסרה למשתכן".
 - (3) בפסקה (ד), יימחקו המילים: "ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות".
 - (4) אחרי פסקה (ד) יבוא:
- "(ה) 60% ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי דירות, אם הדירה טרם נמסרה למשתכן".

דברי הסבר:

להתאמת השקלול כאמור בהוראה מספר 313 (מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים).

- (ב) (1) בסעיף 1 (סיווג לפי מקדמי המרה לאשראי), בפסקה (א) במקום המילים: "התחייבויות בלתי מסווגות", יבוא: "התחייבויות למתן אשראי או להעמדת

ערבות". ובפסקה (ד), לאחר המילים "ערבויות להזמנת ניירות ערך" יבוא:
 "התחייבויות למתן אשראי או להעמדת ערבות לתקופה מקורית מעל שנה"
 ובמקום המילים "התחייבויות בלתי מסווגות לתקופה מקורית מעל שנה" יבוא
 "התחייבויות בלתי מסווגות על חשבון לקוחות".

- (2) בסעיף 2 (הגדרות), בפסקה (10), במקום הגדרת "התחייבות בלתי מסווגת", יבוא:
 "התחייבויות למתן אשראי" - התחייבויות (כגון: הסדרי גיבוי פורמליים,
 התחייבויות למתן אשראי, קווי אשראי שלא נוצלו והתחייבויות על חשבון
 לקוחות), לרבות מותנות".

דברי הסבר:

עריכה מחדש, כאשר התחייבות בלתי מסווגת על חשבון לקוחות הפכה לסעיף שאריתי של
 נכסי סיכון, עם מקדם המרה של 50%.

- (ג) בסעיף 3(א) (חישוב סכומים) במקום המילים "לפי הסכום ברוטו", יבוא: "לפי הערך
 הנקוב".

דברי הסבר - להבהרה.

- (ד) בסוף סעיף 3 (חישוב סכומים), יבוא:
 "ד) האמור בפסקה (6) להגדרת "חבות" בהוראה מס' 313 (מגבלות על חבות של לווח
 ושל קבוצת לוויים), יחול בהתאמה גם ביחס להתחייבות למתן אשראי או להוצאת
 ערבות בנספח זה.

- (ה) התחייבות למתן אשראי מסוג מסויים הכלולה בסעיף 1(ד) לנספח זה, תשוקלל בשיעור
 של 50% מהשקלול שניתן לאותו אשראי אם מומש. (למשל: התחייבות למתן אשראי
 לתקופה מקורית של מעל שנה, העומדת בקריטריונים של "הלוואה לדירור" ותנאי סעיף
 1(ג) (2) בנספח ב', תשוקלל בשיעור של 25%).

- (ו) על אף האמור בסעיף 1(ד) ו-10) לנספח זה, במקרה בו שיקול הדעת לגבי השלמת
 פרויקט המלווה פיננסית על ידי תאגיד בנקאי וחברת ביטוח, אינו בלעדית בידי אותו
 תאגיד בנקאי, וכמו כן לחברת הביטוח המעמידה ערבויות להבטחת השקעות של רוכשי
 דירות, יש זכות חוזית (בין לבד ובין ביחד עם אחרים), לכפות על התאגיד הבנקאי
 להעמיד את כל מסגרת האשראי לה התחייב בהסכם הליווי, תשוקללנה התחייבויות
 התאגיד הבנקאי ב-100% (ולא ב-50% כאמור בסעיף 1(ד) לנספח זה)".

דברי הסבר:

- לפסקה (ד) - להבהרה כי אין לכלול התחייבות למתן אשראי או למתן
 ערבות אם הם מחליפים אשראי או ערבות אחרים וזאת
 בתנאים מסויימים המפורטים בהוראה מס' 313.
 לפסקה (ה) - השקלול של 50% להתחייבות למתן אשראי, יתייחס לשקלול
 של התחייבות הבסיס.
 לפסקה (ו) - ההקלה בשקלול מסגרות אשראי ב-50%, לא תחול על המקרה
 המפורט בהוראה, שכן במקרים מסויימים חלקו של התאגיד
 הבנקאי בהפסדים, עלול להיות גבוה יותר מחלקו במימון
 הפרוייקט.

תחילה

5. (א) תחילת התיקונים על פי חוזר זה - לא יאוחר מ-1.4.1999.
 (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), תחילת התיקון על פי סעיף 2 לחוזר - מיידית.

הוראות מעבר

6. תאגידים בנקאיים שבמועד פרסום חוזר זה נמצאים ביחס הון הנמוך מ-9%, יפנו מיידית למפקח.

עדכון הקובץ

7. מצ"ב דפי עדכון לקובץ הוראות ניהול בנקאי תקין. להלן הוראות העדכון:

להכניס עמוד

311-1-15 [8] (3/99)

להוציא עמוד

311-1-14 [7] (4/98)

בכבוד רב,

יצחק טל

המפקח על הבנקים